

MƏNALI ÖMRÜN MUSIQİ ÇƏLƏNGİ NAZİM QULİYEV -70

Jalə QULAMOVA

Azərbaycan musiqi sənəti tariximizdə Azərbaycan Respublikasının əməkdar incəsənət xadimi, istedadlı bəstəkar, pedaqoq Nazim Quliyevin özünəməxsus yeri vardır. Öz yaradıcılığında görkəmli bəstəkarlarımızın ənənələrinə əsaslanan sənətkar müxtəlif janrlı əsərləri ilə professional musiqimizin inkişafında böyük rol oynamışdır.

Nazim Quliyev haqqında həm bir insan, həm də bəstəkar kimi çox xoş sözlər demək olar. O, olduqca yüksək mənəvi keyfiyyətə malik olan təvazökar insan xüsusi istedadı ilə seçilən bir bəstəkardır. Bu il sentyabr ayının 20-də Nazim müəllimin 70 yaşı tamam oldu. İlk növbədə mən Nazim müəllimi yubiley münasibətilə ürəkdən təbrik edir, ona can sağlığı, yaradıcılıq uğurları arzulayıram.

70 illik həyat təcrübəsinə malik olan bəstəkarın musiqi irsi çoxcəhətlidir. Bütün yaradıcılığı boyu o musiqinin müxtəlif janrlarında bir-birindən maraqlı əsərlər yaratmış, milli musiqi sənətimizi rəvənqləndirən musiqiləri ilə könləri oxşamışdır. Bütün əsərlərində böyük qəlbin sevgisi, kövrəkliyi, bununla bərabər öz yaradıcılığına, eləcə də özünə qarşı olan ciddi münasibət və yüksək professionalıq durur. Bəstəkarın musiqi dili, musiqi üslubu əlamətlərinə görə milli, musiqi məzmunu isə zəngin və çoxcəhətlidir. Onun müraciət etdiyi janrlar, yaratdığı obrazlar aləmi öz müxtəlifliyi ilə seçilir. O, milli musiqi irsini fərdi yaradıcılıq süzgəcindən keçirərək dəyərli musiqi əsərləri yaratmağa müvəffəq olan bəstəkarlardandır. Azərbaycan xalq musiqisi ilə bağlılıq bəstəkarın yazdığı hər bir əsərin ayrı-ayrı elementlərinə təsir göstərir. O, Azərbaycan muğamlarından, onların lad-məqam xüsusiyyətlərindən geniş şəkildə öz əsərlərində istifadə etdiyi üçün əsərləri milliliyi ilə fərqlənir. Bu, bəstəkarın istər kiçik həmlə, istərsə də iri həcmli əsərlərində özünü bariz şəkildə göstərir.

1950-ci il sentyabr ayının 20-də Qədim Naxçıvan torpağında dünyaya göz açan Nazim Quliyev ilk musiqi təhsilini Naxçıvan şəhər 1 saylı uşaq musiqi məktəbini tar sinfində almışdır. 1968-ci ildə orta və musiqi

məktəblərini bitirən Nazim Asəf Zeynallı adına Orta İxtisas Musiqi Məktəbinin xalq çalğı alətləri şöbəsinin tar sinfinə qəbul olur. Nazim Quliyev burada bir çox dəyərli sənətkarlardan dərslərlə yanaşı, bəstəkarlıq fəaliyyətini də davam etdirir. Bəstəkarlıq biliyini təkmilləşdirmək məqsədi ilə o, bəstəkar İbrahim Mirzəzadədən dərslər alır.

1971-ci ildə M.Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının "Mahnı və Rəqs" ansamblında tarzen kimi çalışan Nazim müəllim 1972-74-cü illərdə təyinatla Ordubad şəhər Musiqi Məktəbində, 1974-78-ci illərdə Naxçıvan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində musiqi redaktoru vəzifəsində çalışır.

Musiqiyə olan böyük həvəs onu 1978-ci ildə Üzeyir Hacıbəyli adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasına gətirib çıxarır. O, görkəmli pedaqoq, Azərbaycan Respublikasının xalq artisti, professor Səid Rüstəmovun sinfində oxumaqla yanaşı, bəstəkar Afaq Cəfərovadan bəstəkarlıq dərsləri də alır. Hər iki sahədə gərgin əmək fəaliyyəti göstərən Nazim Quliyev 1983-cü ildə təhsilini başa vurub təyinatı üzrə doğma Naxçıvana qayıdır.

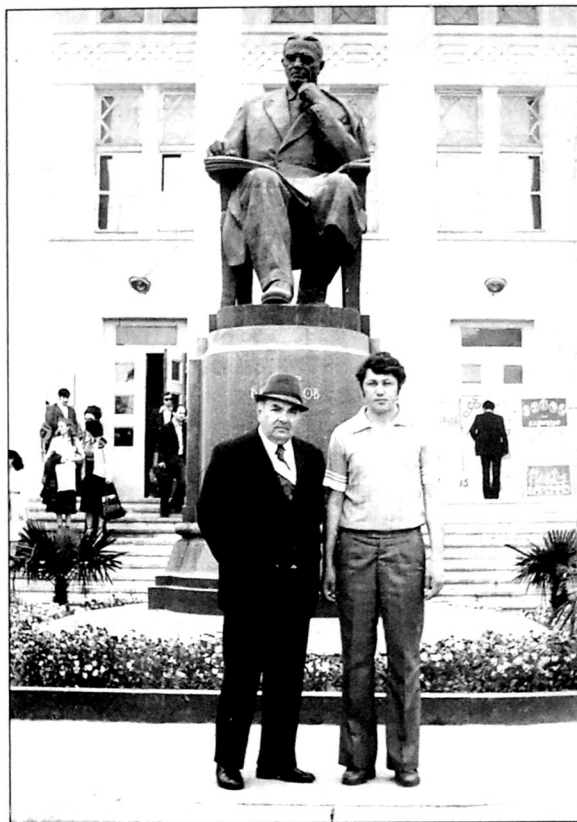
Yaradıcılıqla yanaşı Nazim Quliyevin Muxtar Respublikanın musiqi həyatında da xidmətləri böyükdür. 1998-ci ilədək Naxçıvanda müxtəlif vəzifələrdə çalışan Nazim müəllim böyük yaradıcılıq və quruduculuq işləri həyata keçirir. 1974-78-ci illərdə Naxçıvan Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində musiqi redaktoru işləyən bəstəkar televiziyada bədii öz-fəaliyyət kollektivlərinin müsabiqələrini təşkil etmiş, mavi ekranda, radio dalğalarında, «Şər qapısı» qəzetində Naxçıvan musiqi həyatının inkişafını əks etdirən verilişlərlə, məqalələrlə çıxış etmiş, Muxtar Respublika üzrə bir çox yubiley konsertlərinin, bayram tədbirlərinin bədii rəhbəri olmuşdur.

1983-1988-ci illərdə Üzeyir Hacıbəyli adına Naxçıvan Orta İxtisas Musiqi Məktəbində müəllim kimi çalışmışdır. Bu dövrdə eyni zamanda yeni yaradılan Naxçıvan Dövlət Filarmoniyasının bədii rəhbəri olmuşdur. 1987-ci ildə Nazim Quliyevin təşəbbüsü və böyük səyi nəticəsində yaradılmış Naxçıvan Xalq Konservatoriyasının ictimai əsaslarla rektoru işləmişdir. 1988-ci ildə Naxçıvan Dövlət Pedaqoji İnstitutunda yaranan "Musiqi və təsviri incəsənət" kafedrasına kafedra müdiri seçilmiş, 10 il bu vəzifədə çalışmışdır.

1998-ci ildə Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqı Naxçıvan Təşkilatının sədri vəzifələrində işləmişdir. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, bu təşkilatın yaradılmasında Nazim Quliyevin müstəsna xidmətləri olmuşdur.

Məhz bu illərdə Nazim Quliyev özünün daha maraqlı əsərlərini yazmışdır. Kamera orkestri üçün «Cavidi düşünərkən», «Naxçıvan eskizləri», «Xatirə pyesləri», qarışıq xor və xalq çalğı alətləri orkestri üçün «Naxçıvan» kantatası, xor və fortepiano üçün «Naxçıvan axşamları» və bir sıra mahnı və romanslarını buna misal gətirmək olar.

Sonrakı illərdə Naxçıvan musiqi mədəniyyətinin inkişafında mühüm xidmətləri olan bəstəkarlar Məmməd Məmmədov və Rəşid Məmmədov haqqında kitablar nəşr edilmiş, Məmməd Məmmədov haqqında

sənədli film çəkilmişdir. Bu filmin ərsəyə gəlməsində bəstəkar Nazim Quliyev və rejissor Əsgər Əsgərovun böyük xidmətləri olmuşdur.

1998-ci ilin may ayında Türkiyə Respublikasının Ərzurum şəhərində keçirilən fəlsəfə konqresində «Naxçıvan aşiq yaradıcılığının fəlsəfi mahiyyəti» mövzusunda Nazim Quliyev məruzə etmişdir. Naxçıvan Muxtar Respublikasının 75 illik yubileyi ilə əlaqədar olaraq Nazim Quliyevin «Naxçıvan» kantatası (sözləri Elxan Əliyevindir) Azərbaycan Dövlət Xor Kapellasının, «Cavidi düşünərkən» əsəri Qara Qarayev adına Azərbaycan Dövlət Kamera orkestrinin, tar ilə simfonik orkestr üçün «Nəqşi-cahan» konserti Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radiosunun simfonik orkestrinin repertuarlarına daxil edilmişdir.

2000-ci ildə isə Nazim Quliyevin Bakıya köçərək bir sıra mühüm vəzifələrdə, o cümlədən 1999-cu ildə M.Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının direktor müavini, 2000-2004-cü illərdə Ü.Hacıbəyli adına Azərbaycan Dövlət Simfonik Orkestrinin direktoru, 2004-2007-ci illərdə Azərbaycan Milli Konservatoriyası tərkibində Respublika İncəsənət Gimnaziyasının direktoru vəzifələrində çalışmışdır.

Nazim Quliyev yaradıcılığı boyu müxtəlif janrlarda yazdığı 200-dəq artıq iri və kiçik həcmli musiqi əsərlərinin müəllifidir. Bəstəkarın doğma Vətəni Naxçıvana həsr etdiyi onlarla əsərlərdə - "Nəqşi-cahan" baleti; tar və simfonik orkestr üçün "Nəqşi-cahan" konserti; xor və xalq çalğı alətləri orkestri üçün "Naxçıvan kantatası"; xalq çalğı alətləri orkestri üçün "Nəqşi-cahan" süitəsi; f-no üçün "Naxçıvan eskizləri" süitəsi; kamera orkestri üçün "Cavidi düşünərkən", f-no üçün Ərtoğrul Cavidə həsr olunmuş "Sonatina",

onlarla Naxçıvan torpağının vəsfinə həsr olunmuş mahnılar (Elbəyi Maqsudovun sözlərinə "Nəqşi-cahan", Məmməd Arazın sözlərinə "Dağlar kəsüb məndən" və "Azərbaycan", Adil Qasım Ordubadinin sözlərinə "Ordubad", Adil Qasimovun sözlərinə "Ordubad bağları", Ramiz Rəvanın sözlərinə "Sirab"), eləcə də bir çox şeir məcmuələri və monoqrafiyalar - "Naxçıvan musiqi mədəniyyəti tarixindən - XX əsr", "Saçlar ağarmasın neyləsin", "Bəstəkar Məmməd Məmmədov", "Görkəmli ustad Səfər Rəcəbli", "Məmməd Nəsirbəyov-120" (Tofiq Bakıxanovla birlikdə), "Hüseyn Cavidin natamam əsəri - Ərtoğrul Cavid" və s. əsərlərdə doğma torpağa olan məhəbbət ecazkar söz və musiqi dili ilə verilir.

Daim yaradıcılıq axtarışında olan bəstəkar öz yaradıcılığında iri formalı janrlara da müraciət edir. Nazim Quliyevin 2013-ci ildə yazdığı iri həcmli «Xocalı» operası onun yaradıcılığında xüsusi yer tutur. 3 his-sədən ibarət olan operanın librettosu da bəstəkarla məxsusdur.

Eyni zamanda bəstəkarın yazdığı əsərlər içərisində görkəmli kamança ifaçısı Ədalət Vəzirova həsr etdiyi «Ədalətsiz kaman» poemasının, fortepiano üçün «6 portret», Mikayıl Müşfiqin xatirəsinə həsr etdiyi tar və fortepiano üçün «Səni kim unudar» pyesinin, f-no üçün sonati-na-larının, xanəndə və xalq çalğı alətləri orkestri üçün «Naxçıvan şikəstəsi» və s. xüsusilə seçilir.

Nazim Quliyev bu gün də pedaqoji və yaradıcılıq fəaliyyətini əzmlə davam etdirir, yeni-yeni uğurlar qazanır. O, «Azərbaycan professional musiqisində çoxsəslilik», tar üçün «Qamma və arpeciolar» elmi-nəzəri kitabların, 3 monoqrafiyanın, 4 metodik tövsiyyənin, onlarla elmi məqalənin müəllifidir.

Bəstəkarın əsərləri Ü.Hacıbəyli adına Azərbaycan Dövlət Simfonik Orkestri, Dövlət Xor Kapellası, Q.Qarayev adına Kamera Orkestri, Dövlət Xalq Çalğı Alətləri Orkestri, F.Əmirov adına Dövlət Mahnı və Rəqs ansamblının ifalarında, respublika müsabiqələrində səslənmiş və layiqincə qiymətləndirilmişdir.

Bəstəkarın mahnı və romanslarını bir çox görkəmli müğənnilər, o cümlədən Lütfiyar İmanov, Yaşar Səfərov, İslam Rzayev, Zaur Rzayev, əməkdar artistlər Yaşar Səfərov, Nuriyyə Hüseynova, Fidan Hacıyeva, Ramil Qasimov və başqaları ifa etmişlər.

Nazim müəllim bu gün də pedaqoji və yaradıcılıq işlərini uğurla davam etdirir. O, Azərbaycan Milli

Konservatoriyasının nəzdində İncəsənət Gimnaziyasının müəllimi kimi gənc musiqiçi nəslin yetişdirilməsi işində səmərəli fəaliyyət göstərməkdədir.

Son günlər yaşanan hadisələr - 27 sentyabr 2020-ci ildə başlanan ikinci Qarabağ - Vətən müharibəsi bəstəkarı da çox təsirləndirmiş və bu hadisələri əks etdirən bir sıra əsərlər yazmışdır. Bunlardan "Kamança və fortepiano üçün "Ata" Poeması buna parlaq misaldır. Eləcə də dərs verdiyi İncəsənət Gimnaziyasının 10-cı sinif şagirdi kamança aləti üzrə Beynəlxalq Müsabiqələr laureatı Hüseyn Nağıyevə həsr etdiyi "Kamança və fortepiano üçün "Hüseyni" pyesi" son günlərin məhsuludur. Əsərin I hissəsi "Qarabağ həsrəndəyəm", II hissəsi hissəsi isə "Qarabağdayam" adlanır.

Bu gün ömrünün müdrik çağını yaşayan Nazim Quliyevin həyat və yaradıcılığı, qazandığı uğurlar taleyin ona bəxş etdiyi istedadın böyüklüyünü göstərir. Zəngin sənət aləmində mənimsədiyi nəzəri biliyi, əldə etdiyi bacarıq və qabiliyyətləri musiqi mədəniyyətinin inkişafı prosesinə tətbiq etmək, əlaqələndirmək istedadlı bəstəkar, pedaqoq Nazim Quliyev yaradıcılığının daha parlaq şəkildə nəzərə çarpan əsas cəhətlərindəndir. Hal-hazırda da bəstəkar günün tələblərinə cavab verən, süjet aktuallığı ilə fərqlənən, milli koloriti özündə ehtiva edən əsərlər üzərində işləyir.

Nazim Quliyevin əməyi dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilərək 2000-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqı da hər zaman Nazim Quliyevin yaradıcılığına böyük diqqət yetirmiş, onun əsərləri İttifaqın qurultay və plenumlarında səslənmişdir. Mövcud vəziyyətlə əlaqədar bəstəkarın 70 illik yubileyi təntənəli şəkildə qeyd edilə bilməsə də, İttifaqın rəhbərliyi onun yubileyini unutmamış, İttifaqın sədri xalq artisti, professor Firəngiz Əlizadə imzaladığı təbriknaməni Nazim Quliyevi təqdim edərək, onu yubileyi münasibətilə təbrik etmişdir. Ümid edirik ki, Vətənimizin başının üstündən bu qara buludlar tezliklə çəkiləcək və Nazim müəllim qələbə mövzusun-a yazdığı əsərləri ilə musiqi sevrələri sevirəcək.

Bir daha Nazim müəllimi təbrik edir, ona yaradıcılıq uğurları arzulayırıq. 70 yaşınız mübarək Nazim müəllim!

Музыкальный венок достойного жизненного пути.

Назим Кулиев – 70

Представленная статья написана в честь 70-летнего юбилея заслуженного деятеля искусств Азербайджанской республики, талантливого композитора, педагога. Здесь широко освещен творческий путь композитора, дана подробная информация о его произведениях. Ключевые слова: Азербайджан, музыкальное искусство, выдающийся композитор, жанр, опера, Назим Кулиев.

A wreath of music for a meaningful life

Nazim Guliyev-70

The presented article was written on the occasion of the 70th anniversary of Nazim Guliyev, honored art worker, talented composer, pedagogue of the Republic of Azerbaijan. Here, the composer's creative path is widely covered, detailed information about his works in various genres is given.

Key words: Azerbaijan, art of music, outstanding composer, genre, opera.